

Recski színesfémérc vagyunk tervezett privatizációjáról az illetékes állami szervekkel folytatott levelezéseim tükrében

Mint ismeretes, 2008 év elején kezdte meg a világ egyik legnagyobb színesfémérc lelőhelyének privatizációját az úgynevezett „Recsk II. színesfémérc bányatelekre” vonatkozó pályázatkiírás alapján az államilag illetékes Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. (MNV Zrt.).

Ennek hírére magánszemélyként, adófizető állampolgári és szakmai kötelességtudatból is indítva áttekin tettem a vonatkozó publikus közleményeket. Mivel ezek alapján a privatizációt több szempontból nem tartottam megnyugtatónak, kritikai észrevételeimet 2009 év folyamán több levélben továbbítottam az MNV Zrt. majd főhatósága, a Pénzügyminisztérium (PM) illetékeseinek.

A cikkben a témát közügynek tekintve e levelezéseim és az illetékesek viszontválaszai kapcsán igyekszem betekintést adni a privatizációs előzményekbe, tervekbe, körülményekbe és ezek „műhelytitkaiba”. A közölt érvek, ellenérvek, vélemények nem tekinthetők valamiféle vitanyagnak, hanem inkább gondolatébresztőnek, hogy azok szakmai helyességéről, esetleges tévedéseiről az olvasó maga alkothasson véleményt.

Megemlíteném, hogy Recsk sorsa most már nyugálományú „aranyokleveles” kohómérnöként jelenleg is különösen érdekel. Ugyanis amikor még a működő „rég” Lahóca-hegyi bánya és a jelenleg privatizációra szánt, részben kiépült „új” mélyszinti érclőhely a volt Országos Érc- és Ásványbányákhoz (OÉÁ-hoz) tartozott, ennek területi főmérnökeként 1977-től 12 éven át foglalkoztam az ottani ércek előkészítési, biokohászati K+F munkáival is egyebek mellett /1/ /2/ /3/.

A recski érclőhelyről röviden

A recski mélyszinti mélyben rekedt szulfidos szubvulkáni érctelep Recsk község határában a Lahóca-hegyi bánya szomszédságában nagyrészt az 1965-72. évi földtani kutatások során találták meg kapcsolódó főleg Pb-Zn ércesedéssel (egyik metszete az 1. ábrán /4/).

A mélyszinti kalkopirit (CuFeS₂) rézérc vagy átlag minősége 2004 év folyamán került felülvizsgálatra a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal (MBFH) honlapja szerint /5/. Így a Recsk Dél előzetes kutatási fázisú bányaterület összes kitermelhető vagyona 83196 kt (Cu=0,63%, Au=0,17 g/t, Ag=1,62 g/t). Recsk-Észak részletes kutatási fázisú bányaterület összes kitermelhető vagyona 641507 kt (Cu=0,59 %, Au=0,17 g/t, Ag=1,62 g/t).

Recsk-mélyszinthez kapcsolódik még Pb-Zn kitermelhető tartalék vagyónként 48900 kt érc, átlag 1,26% Pb, 3,02% Zn, 0,44% Cu és járulékos Ag tartalommal.

A lelőhelyen jelentős állami támogatással többek között 1-1 termelés előkészítő 1200 mély szállító illetve légakna is elkészült összekötő vágatokkal. További pénzügyi támogatások hiánya miatt azonban 1988-ban a vízkímélet megszüntették, ezzel a terület fokozatosan elárassztásra került, amely egyes vélemények szerint víztelepítés után újranyitható. A létesítmény végül is az állami tulajdonú Mecsek Öko Környezetvédelmi Zrt. szakmai kezelésébe került.

A felszín közeli Lahóca hegyben az utóbbi években 1, 47 g/t Au tartalmú 34600 kt kitermelhető főleg enargit (Cu₃AsS₄) ércvagyont mutattak ki. Nagy múltú bányájában a termelést illetve a rézérc dúsítást 1979-ben szüntették meg gazdasági okokra hivatkozva. Az 1979-81 években – Európában az elsők között – alternatív megoldásként bányabeli „in situ” mikrobiológiai módszerű üzemi Cu lúgzási és cementréz kinyerési kísérleteket is végeztek kedvezőnek mutató eredményekkel /2/. Hasonló eredményekkel jártak a mélyszinti gyengébb minőségű ércekkel a OÉÁ egri Központi Laboratóriumában az 1970-es években végzett félüzemi mikrobiológiai („baktériumos”) perkolációs lúgzási kísérletek is.

A Recsk Lahóca-hegyi érclőfordulás koncessziós pályázatos privatizációjára – a telkibányai és füzérradványi nemesfémérc lelőhelyek mellett – 1995-96-ban voltak eddig sikertelen próbálkozások. E mellett még megemlíteném, hogy a Velence-hegység Nadap térségi Meleg-hegy nemes- és színesfém érceire 2004-ben kapott egy angol tulajdonú cég elvi kutatási engedélyt, de azt főleg lakossági tiltakozások után az illetékes Bányakapitányság visszavonta /6/.

A megkutatott recski mélyszinti színesfémérc lelőhely ércvagyona az egyik vélemény szerint /5/ a világpiaci fémárak emelkedése esetén alapul szolgálhat egy jelentős ipari vertikum kifejlesztésére. E vertikumban a Cu, Pb, Zn mellett az érc járulékos komponensei (Au, Ag, Mo, Rh, Te) és a 150 millió t-t kitevő pirit is hasznosulhatna. Mint a továbbiakban ismertetett újabb privatizációs tervekben kitűnik, ilyen jellegű vertikum hazai esetleges létesítéséről szó sincs, sőt még ércfeldolgozási elképzelésekről sem.

Alternatív illetve kiegészítő megoldásként 2004-ben megvalósíthatósági előtanulmány is készült 350 MVA teljesítményű szivattyús víztározós erőmű („csúcserőmű”) esetleges létesítésére, a recski már kiépült aknáknak felhasználásával /7/.

A folyamatban lévő privatizációról és korábbi próbálkozásokról

A recski mélyszinti érclőfordulás hasznosíthatóságával már mintegy 40 éve kezdtek foglalkozni, ezalatt azonban számos műszaki, gazdasági és környezeti probléma vetődött fel, ugyanígy jelenleg is.

A rézbányászat megvalósítására már számos külföldi befektető jelentkezett, ezek között volt pl. az 1990-es évek elején egy kínai (China Metallurgical Construction), egy osztrák (DCI Bergbau Holding) és egy amerikai (Oil Capital Ltd.) cégcsoport, amelyek konzorciumban vállalták volna a kitermelést, és az előkészületekre 4 millió USD-t fordítottak /7/. A próbálkozások akkoriban alapvetően a réz világpiaci árának hirtelen esése és részben a tisztázatlan hazai körülmények miatt nem jártak sikerrel.

Gazdaságilag fordulatot jelentett azonban, amikor a rézérc ára a londoni tőzsdén 2002-höz viszonyítva 2007-ben mintegy 4,5-szeresére növekedett, jelezve az érclőfordulások felértékelődését /3/. A réz világpiaci ára

2008-ban már 7000-8000 USD/t-ra emelkedett 2000 USD/t-ról. Az akkori számítások szerint 3500 USD/t részár mellett már kifizetődő lett volna a bányalétesítés /7/. A részár a londoni fémtőzsdén pl. 2009. 01. 29. – 03. 30. között 3125,5 – 3872 USD/t volt, 2009. 11. 18. – 2010. 01. 18. időszakban már 6926 – 7507 USD/t-ra nőtt /8/.

Ezek után nem véletlen, hogy a recski mélyszinti érclelőhelyre („Recsk II. színesfémérc bányatelekre”) vonatkozó privatizációs hírek 2007-2008 után jelentősen megszorodtak. Így pl. 2008-ban a pályázatra jelentkező (kanadai, angol, chilei, osztrák stb.) cégek közül már csak egy (nem megnevezett) kínai konszernnel tárgyaltak /9/.

Az MNV Zrt. tulajdonában lévő Mecsek-Öko Környezetvédelmi Zrt. által kiírt tender legkorábbi eredményhirdetését 2008 augusztusára ígérték. A pályázó választhat, hogy egy összegben legalább 4,6 milliárd Ft-os vételi ajánlatot tesz, vagy legalább ötéves kutatási jogért folyamodik /9/. Utóbbi esetben az első évben 100-, a másodikban 200-, a harmadikban pedig 500 millió Ft-ot kell minimum fizetniük, amely összegek kedvező eredmény esetén beszámítanak a vételárba. Megemlítendő, hogy Kína a világ legnagyobb rézfelhasználója. A részár emelkedését a szakértők a kereslet növekedésével elsősorban Kína „féméhségével” magyarázzák. Egy másik közlemény szerint /10/ 2008-ban „A karácsonyfa alá már biztosan nem kerül oda a recski bánya eladása”, de az egyeztetések még folynak, céldátum azonban még nincs kitűzve az egyetlen kínai konszernnel. A késés okának az időközben beköszöntött gazdasági világválságot tartották. Döntő változás 2009-ben sem történhetett, az egyik publikus hír szerinte /11/ még tartanak „a recski bánya privatizációjáról szóló tárgyalások” (nem tudni kikkel). Az eredményhirdetés siettetésére pedig „semmi sem kötelezi a tendert meghirdetőt, s a pályázati kiírásban sincs erre megjelölt konkrét időpont”.

A 2009 utáni közleményekre, privatizációs eseményekre itt már nem térek ki terjedelmi okok miatt is. Azok egy újabb, jövőbeni történethez tartozhatnak majd.

Privatizációs érek, ellenérek és kételyek

A témával 2009 januárjától kezdtem foglalkozni az egyik internet online közlemény alapján /9/, amelyhez akkor hozzászólást is írtam, mert volt ilyen lehetőség.

Már azidőben meglepődve tapasztaltam, hogy az általam mindvégig hiányolt illetve bírált vonatkozásokban, nevezetese: 1. privatizációs ár, 2. várható környezeti hatások, 3. tájékoztatás szempontokból érdemi „civil” kritikai észrevételeket, javaslatokat nem olvastam a publikus közleményekben legfeljebb csupán érintőlegesen. A fent említett lakossági hozzászólásokból néhány idézet. 2. Munkás jelige: „örülnék a munkalehetőségnek, itt az emberek mindig a bányából éltek, biztos nem kezdenek népszavazást mint Gyöngyösön.” 1. Ábrahám jelige: „Gyorsan el kell adni a rézbányát. Mi úgysem tudnánk gazdaságosan kitermelni, mert amihez a magyar hozzányúl, az vagy „nemérimeg”, vagy tönkremegy. Ha majd réz kell, megvesszük a kínaiaktól világpiacon.” 3. Tatárjárás jelige: „Maradjunk csendben, mert Kína közel van Indiához, innét meg már a tatár is könnyen jöhet.” Mindezekhez hozzászólásom már akkor a fenti három, továbbiakban részletezett témakörhöz kapcsolódott. Ilyen volt pl.

„Recskről publikusan még az sem ismeretes, hogy csupán csak ércdúsítványt (flotátumot) akarnak-e előállítani, vagy kohósítanak-e még ezen felül. Ennek ellenére – mint a sajtóból értesülte – Recskről illetve vezetőitől nem érkezett semmi ellenvélemény, sőt. „Ezzel jól összezseng a BKL Kohászati c. szaklapban olvasható egyik vélemény /7/: nem ismeretes, hogy a pályázatban részt vevő cégek „milyen koncepció alapján kívánják a beruházást megvalósítani, különös tekintettel a szigorodott környezetvédelmi követelményekre.”

Végülis a fentiek (különösen a privatizációs ár realitásának) tisztázása céljából döntöttem úgy, hogy magánszemélyként az eddigi publikus információk birtokában kritikai észrevételező levelet írok az illetékes MNV Zrt.-nek majd főhatóságának, a Pénzügyminisztériumnak.

Az első „indító” (6 oldalas) leveletem Tátrai Miklósnak, az MNV Zrt. (akkori) vezérigazgatójának címezve írtam meg 2009 márciusában, lényegében a három témakörre vonatkozó kritikai észrevételeimmel /12/. Így volt a további levelezéseimben is. A témát közügynek tekintve azokat tájékoztatásul másolatban a Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara és a Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) illetékes vezetőinek is megküldtem azok tagjaként, egyes részletei pedig „civil” internet honlapokon is megjelentek.

Fenti levelemből terjedelmi okokból csupán a következőket emelem ki:

Elméleti jellegű előzetes becsléseim szerint, de egyes közlemények szerint is a recski (II. színesfémérc bányatelek) érc értéke több százmilliárd Ft. Ezért a minimum nettó 4,6 milliárd Ft eladási ajánlatot irreálisnak, sőt szinte megalázonak tartottam, a privatizáció körülményeit pedig szakmailag zártkörűnek. Szükségeselem véltem a műszakilag legalapvetőbb, (érthetetlen indoklásokkal nem közölt) információkhoz való hozzáférhetőséget és kritikai észrevételei lehetőséget pl. civil szervezetek bevonásával független szakbizottság útján. Mint indokoltam, a publikus hírek, MNV Zrt. szóvivői közleményekből még az sem volt megállapítható, hogy a privatizáció konkrétan a II. bányatelek melyik előbb ismertett MBFH besorolási érterülethez tartozik, milyen átlag fémelemtartalommal. A tervezett ércfeldolgozási koncepcióról vagy legalábbis elképzelésekről még annyi sem volt ismeretes, hogy lesz-e egyáltalán kohászat. Ezek után már csak találgatni lehetett, hogy ha kohászat nem is lesz, hol helyezik el a várhatóan sok millió tonna ércdúsítás után visszamaradó könnyen bomló szulfidos (ki tudja mennyi flotálási adalékot tartalmazó) meddőt. Talán valahol a Mátrában vagy közeli régiójában? A néhány %-nyi ércdúsítványt bizonyára külföldre viszik.

Levelemben ezért javasoltam, hogy a tervezett tevékenység környezeti, gazdasági és társadalmi hatásainak megítélésére – különös tekintettel a Mátra természeti értékeire és az Európai Unió normáira – a potenciális vevő készséges előzetes környezeti hatástanulmányt.

Végül kértem az MNV Zrt. vezérigazgatóját, hogy adjanak tárgyilagos választ segítő szándékú kritikai észrevételeimre, az abban megfogalmazott kérdésekre, problémákra, megjegyezve, hogy a válasz egyben a „közvéleménynek” is fog szólni, mert arról illetve levelezéseimről azok képviselőit megfelelő módon tájékoztatni fogom.

Egy hónap múlva megérkezett az MNV Zrt. válaszlevele vezérigazgató helyettesi aláírással /14/.

Abban a bevezető bekezdésekben többek között olvasható:

„Megtisztelő számomra, hogy figyelemmel kíséri a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Zrt. tevékenységét és közleményeit. ... A Recsk II bányatelek pályázatának kiírása előtt ... a MECSEK-ÖKO Zrt. nagy körültekintéssel járt el és az adott témában Magyarországon és külföldön egyaránt elismert független külső szakértőket kért fel olyan elemző tanulmányok, vizsgálatok végzésére, amelyek elemezték a bányatelek értékesítésének időszerűségét, a már meglévő bányászati létesítmények nem bányászati célú hasznosításának lehetőségét, részletes számításokkal bemutatták a bányatelek üzleti értékét és javaslatokat dolgoztak ki az értékesítés módjára vonatkozóan. Szakvéleményüket a MECSEK-ÖKO Zrt. és a MNV Zrt. munkája során messzemenően figyelembe vette ... A szakmai civil szervezetek is tárgyalták a témát, többek között a 2007. évben tárgyalta az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület Bányászati Szakosztályának közgyűlése is. Az OMBKE Igazgatási Bizottsága a Nemzeti Fejlesztési Tervhez küldött állásfoglalásában a recski ércelőfordulás mielőbbi hasznosítását javasolta. A magántőke bevonásával történő hasznosítás mellett foglalt állást korábban az MTA Földtudományok Osztálya is.”

Utánanézve a vonatkozó publikus információknak, sajnos sem az előbbi „bizalomkeltőnek” tűnő sorok, sem a levél további érvei nem voltak részemre meggyőzőek. Ezért 2009 májusában megírtam és elküldtem az MNV Zrt.-nek (11 oldalas) válaszleveletemet, hangsúlyozva, hogy „abban nem kaptam megnyugtató választ több általam és tudomásom szerint más magyar adófizető által is elvárt több lényeges kérdésre” továbbá, hogy „a világ egyik legnagyobb színesfémérc lelőhelyéről van szó.” /13/

Kezdem az MNV Zrt. már idézett soraira vonatkozó észrevételeimmel, azokat válaszlevelemből idézve:

A „független külső szakértők” szakvéleményeire vonatkozóan „Helytelen lenne, ha e megállapításukat minősíteném az elkészült anyagok konkrét ismerete nélkül, megjegyezve, hogy e szakértők miért nevezhetők „függetleneknek”, amikor azokat Önök „kérték fel”, azaz így bizonyára díjazták is.

„Utánanéztem miről tárgyal a Bányászati Szakosztály Közgyűlése. Erről és a témáról jó és tömör összefoglaló olvasható a Bányászati és Kohászati Lapok (BKL) Kohászat 2007. 5. szám 40. oldalán (mellékelve). Abból e témára jellemzően csupán a következőket emelem ki: A bányára pályázatot írtak ki ... Nem ismeretes, hogy ezen cégek milyen koncepció alapján kívánják a beruházást megvalósítani, különös tekintettel a szigorodott környezetvédelmi követelményekre. Az előbbieket jól összecsengenek azon aggodalmaimmal, amikről előbb írtam. Mellesleg akkor a Bányászati Szakosztály tisztújító küldöttgyűlése volt, amelyen a recski bányáról egy előadás is elhangzott, hogy ott a „témát megtárgyalták” annak semmi nyoma.” Semmi hír arról, hogy a recski ércelőfordulás hivatkozott hasznosítása „hogyan, milyen áron történhet, de arról sem, hogy a jelenlegi publikus hasznosítási tervekről mi-

lyenek az ilyen és más (Pl. környezetvédelmi) szakmai civil szervezetek véleménye.”

Végigolvasva az MNV Zrt. levelét, csupán a következő újabb (de nem elégséges) műszaki részadatot sikerült találnom (levélbeni válaszaik lényege zárójelben):

„A bánya környezetében fémkohászat létesítése nem tárgy a pályázatnak.” (Tehát ott nem lesz kohászat, de máshol hol lesz?) ... „A recski bánya nem hasonlítható a verspataki bányászathoz, mivel nem külfejtésről van szó, ezért nem keletkezik „holdbéli táj” és nem kell nagy mennyiségű meddő elhelyezni.” (A várható több millió t vagy tízmillió t meddő nem nagymennyiségű?) ... „A rézércbányászatban nincs cianos technológia.” (Ez valóban így van, de a recski ércek meg sem említett Au és Ag tartalmát a kohászati gyakorlat szerint valószínűleg „cian” nélkül is ki lehet nyerni a kohóérc elektrolitikus raffinálásánál keletkező iszaptól. Így volt ez az egykori Csepeli Fémművi anódiszappal végzett kísérleteim során is. A recski Lahóca bánya dúsítmányának NDK-beli bérkohósításánál e nemesfémeket is kinyerték és a fémmérlegbe beszámították a réz mellett. Pedig a nemesfémek koncentrációját az érceben sokszor alig tudták meghatározni annyira alacsony volt.) ... az értékesítés tárgyát képező Recsk II. bányatelek nem tartalmazza sem az Ön levelében említett aranyérceket, sem az ólom-cink tartalmú érceket, sem a déli területen valószínűsített rézérceket sem. ... A Recsk II. bányatelek esetében a műre való rézércvagy 36 millió tonna, amelynek csak 1/6-a van részletesen megkutatva.” (Így tehát továbbra sem ismert, hogy a II. bányatelekhez konkrétan milyen ércmennyiség tartozik. Előbbiekből csupán következtethetően Recsk-Észak tartozhat a közölt összetételű és kerekítve 641 millió tonna ércmennyiség, amiből kitermelhető, de nem műre való 641-36 = 605 millió tonna.)

Mellesleg az egyik közleményből /15/ a térképpel is szemléltetett II. bányatelekről az állapítható meg, hogy azt a Lahóca-hegyi I. bányatelek szomszédságában alakították ki, a kiírt pályázat annak 2,3 négyzetkilométer területe alatt fekvő „bányatelekben megtestesülő bányászati jog valamint a bányászati tevékenységhez kapcsolódó ingatlan vagyont értékesítésére” vonatkozik. Így vélhetően a fenti nem műre való kitermelhető ércmennyiség is, amely idővel a fémárak várható növekedésével, új korszerűbb (pl. biokohászati) technológia bevezetésével műre való lehet.

A továbbiakban válaszlevelemből /13/ az általam mindvégig hiányolt illetve észrevételezett következő 3 témakör egyes (esetenként idézett) részleteire térek ki:

1. Privatizációs ár.

„Hogy valamiféle elképzelésem legyen a kitermelhetőnél kisebb, Önök által megadott 36 millió tonna műre való ércvagyban lévő természetesen ásványosan kötött elméleti jellegű „in situ” fémlelőhelyekről, kiszámoltam azok mennyiségét és értékét a 2009. 02. havi tőzsdei áron ... más adat nem lévén az előbb közölt északi bányaterület átlag elemkoncentrációival (Cu 0,63 %, Au 0,17 g/t, Ag 1,62 g/t).

Réz 226,8 kt (3185 US dollár/t x 230 = 732.550 Ft/t) 166,14 Mrd Ft

Arany 6,12 t (30,93 US dollár/g $\times$ 230 = 7114 Ft/kg)
43,53 Mrd Ft

Ezüst 58,32 t (0,44 US dollár/g $\times$ 230 = 101,2 Ft/g)
5,90 Mrd Ft

„Feltűnően magas az arany „in situ” értéke a rézhez képest (az ezüsté is jelentős). Továbbá ha csupán 1 t arany kinyerést nem vesszük figyelembe, az a bányatelek (lelőhely) üzleti értékének meghatározásánál akár 7, 11 Mrd Ft tévedést is jelenthet, amely így meghaladhatja a 4,6 Mrd Ft értékesítési összeget. ... Ez azonban sem levelükből sem publikációiból nem tűnik ki.” Az egyik szaklapban /7/ „olvastam 2,2 % Cu koncentrációról is, amely összehasonlítva a fenti 0,63 % Cu-val úgy tűnik, hogy a kitermelhető 641 millió t ércvagyón „kimazsolásáról”, szelektív kitermeléséről lehet szó.”

„Elgondolkodtató volt továbbá részemre a fenti „in situ” fémelemtartalmak érték és a tervezett 4,6 Mrd Ft értékesítési ár közötti két nagyságrendi különbség. Utóbbi becsülhetően megítélésem szerint akkor is alacsony, sőt szinte megalázó, ha figyelembe vesszük a majdani tulajdonos várhatóan sok Mrd Ft kutatási, beruházási stb. értékeit. ... E mellett nyitott kérdés maradt, hogy az előbbieket szerint valószínűsíthetően a II. bányatelekhez tartozó kitermelhető, de nem műre való 641-36 = 605 millió t ércvagyont az értékesítési árban valahogyan figyelembe vették-e? Ez egyszerű arányosítással ($605/36 = 16,89$ a fenti „in situ” fém mennyiségek és értékek (szintén elméletileg) további 16,80-szorosát jelentheti (Cu 3810 kt, Au 102,8 t, Ag 979,7 t, összesen mintegy 3620 Mrd Ft értékben).

... A nem műre való ércvagyón számbavétele is fontos, mert az idővel műre való lehet, de alternatív (pl. biokohászati) feldolgozásra is.”

Nem adott megnyugtató választ levelük miszerint: „A pályázati kiírásban lévő minimális vételár nagyságának realitását igazolták a beérkezett pályázatok” ... „Ha irreálisan nagy lett volna a minimálisan elvárt vételár, akkor nem lett volna pályázó” ... (és ha nem lett volna, miért annyira sürgős?) Azóta sem kaptam választ többek között arra a kérdésemre, hogy a 4,6 Mrd Ft eladási ár tartalmazza a levél szerint „korábban nagy költséggel elkészült létesítmények” ráfordításait? (A létesítmények mellett csupán az 1980-as évek elejéig tartó ércutatások során 137 helyen összesen 155 ezer méter hosszúságú fúrást mélyítették /15/.)

2. Várható környezeti hatások

„A meddőelhelyezés lesz az, amely leginkább érinti a helyi és környékbeli lakosságot, különös tekintettel a mátrai történelmi borvidékre és turizmusra. Önök levelükben minden ilyen információszolgáltatást különböző indokokkal tulajdonképpen a leendő tulajdonosra hárítanak. De ha mégis így gondolják, őt illetve képviselőit is felkérhetik, hogy legalább egy elemi tájékoztatót tartsanak, pl. egy falugyűlésen ... Szinte megdöbbentő volt részemre, hogy még nekem is azt írták levelükben: „nem kell nagy mennyiségű meddőt elhelyezni” ... A meddő további kockázatokat jelenthet a tározó környékén akkor is, ha a hatóságok majd a tározót engedélyezik, gondolkunk az előre nem észlelhető klímaváltozásokra, felhőszar-

kadásokra, földrengésekre”. Folytathatnám a meddő és dúsítmány szállításával, a kapcsolódó mátrai tájrehabilitációval stb. összefüggő problémákkal.

3. Tájékoztatás

Ilyen hiányosságokról előbb már írtam szakmai vonatkozásokban. Az érintett lakosság „tájékoztatását” pedig jól jellemezte, hogy az illetékes Mecsek-Öko Zrt. az egyik hetilap „minden Recskre vonatkozó kérdésért hol a folyamatban lévő pályázatra, hol a számára kötelező, belső nyilatkozat tiltásra hivatkozva elhárította” /16/.

Az MNV Zrt.-nek írt választlevelemből itt még idézem a következőket:

„Az internetes hozzászólások szerint a környékbeliek közömbösek e fontos ügy iránt, ők az egészben csak a munkalehetőséget látják, a mátrai környezeti, mezőgazdasági, turisztikai kockázatokat nem. Ez a megfelelő tájékoztatás hiányából is adódhat. ... Megértem, hogy jelentősen leronthatná „az eladó fél tárgyalási pozícióit, ha a rendelkezésre álló elemzéseket a vételár leszorításában érdekelt vevők és a nagyközönség felé a szerződés aláírása előtt publikálná”. Ilyent nem is kértem. Az viszont elvárható, hogy a „nagyközönség” közöttük a szakma képviselői legalább annyi tájékoztatást kapjanak – különösen ha azt külön kéri is – hogy megtudják: a recski II. bányatelek tervezett értékesítéséhez egyáltalán mennyi ércvagyont tartozik, melyek főbb jellemzői, összetétele, a kitermelés, feldolgozás főbb koncepciói (egyebekről nem is beszélve)”. Ha a témát javaslatom szerint a korábbi kidolgozókon kívüli független szakértőkkel zsűriztetik (ilyenről semmi hír), az sem lehet gond, ha ők titokvédelmi nyilatkozatot tesznek.

Válaszomban közöltem még, hogy észrevételeimben előfordulhattak pontatlanságok, téves következtetések, mivel alapinformációként egyedül a hivatkozott publikus anyagok álltak rendelkezésemre. Hogy van-e az ügyben további javítanivaló annak eldöntését végül is az MNV Zrt.-re és majd a leveletem olvasó közvéleményre bízom.

Pénzügyminisztériumi levélválaszok továbbra is kételyekkel

A következő Oszkó Péter pénzügyminiszternek írt levelem /17/ megírására a 2009. októberi további privatizációs hírek /11/ kapcsán került sor. Levelemben többek között hiányoltam, hogy semmi hír arról, hogy az akkori privatizációs tárgyalások, egyeztetések kitértek-e azokra a problémákra, amelyeket korábbi két levelemben az MNV Zrt.-nek megírtam. Majd összefoglaltam azok lényegét.

A pénzügyminiszter megbízásából 2009 novemberében Detrekői László szakállamtitkár válaszolt /19/. Előjáróban közölte: „szeretném kifejezni nagyrabecsülésemért, hogy Ön – mint a témában járatos szakember – szíven viseli a recski bánya sorsát, jobbító szándékú észrevételeivel igyekszik a döntéshozók figyelmét felhívni a potenciális kockázatokra”. A felsorolt érveinek lényegét és azokra kritikai észrevételeimet a 2009. decemberi viszontválaszom tartalmazza /18/, amelyben kiemelttem, hogy az érvek alapvetően az MNV Zrt. érveit tükrözik.

Egyéni véleményem mindvégig változatlanul tömören a válaszelelem záró sorai szerint foglalható össze: „Ezek után mást már nem tehetek, mint hogy tiltakozzak a tervezett recski privatizáció ellen állampolgári jogon. Tömören fogalmazva megítélésem szerint azért, mert a tervezett értékesítési ár tekintetében szinte lealázó (nettó 4,6 Mrd Ft), módszerében gyarmati jellegű (véltetően kiviszik az ércdúsítmányt, marad a sokmillió tonna meddő), szakmailag zártkörű, hiányzik a civil kontroll” ... „A Recsk II. színesfém bányatelek privatizációs ügy általam kifogásolt három féle hiányosságai vonatkozásában szerintem nem tekinthető valamiféle egyedi esetnek. Hasonló (pl. civil kontroll) hiányosságok káros következményei napjaink híreiből jól nyomon követhetőek (pl. telekingatlan kategóriában a sukorói, pákozdi „földügyletek”). Tanulságul ezeket is áttekintve részemre úgy tűnik, hogy a Vagyontörvény jól hangzó deklarált céljai a gyakorlatban – finoman fogalmazva – több tekintetben nem érvényesülnek megfelelően. Olyan civil vélemények is vannak, hogy a Vagyontörvényben rejlik a problémák gyökere, mert a privatizációkba a parlamentnek állítólag nincs hatékony beleszólása” ... „Ismeretes, hogy a jövő évi választásokon politikai kurzusváltásra készülő egyes pártok már hangoztatják, hogy felülvizsgálják az eddigi privatizációkat, ha kormányzati pozícióba kerülnek. Ha ez valóban így lesz, akkor sajnos már csak jövőre ismerhetem meg azokat a szerintem aggályos részleteket, amelyekre választ hivatkozott leveleimben kértem, bizonyára a privatizáció után. Mert úgy tűnik, a Kormányzatnak mielőbbi szüksége van még ilyen viszonylag kis bevételre is az államháztartási hiányok pótlására, mondhatjuk „betömésére” (nettó 4,6 Mrd Ft: néhány km-nyi autópálya ára)”.

Hamarosan még 2009 decemberében megérkezett De-
trekői László szakállamtitkár viszontválasza /20/. Rövidsége miatt érdemi részét szó szerint idézem: „Ismeretünk szerint a fenti ügyben más szakértők is intéztek megkeresést az MNV Zrt. felé, ezért levelét továbbítottam az MNV Zrt. vezérigazgatójának, Kamarás Miklós úrnak. Vezérigazgató urat arra kértem fel, hogy a recski bánya kapcsán az MNV Zrt. az Ön észrevételeivel is érdemben foglalkozzon.”

Ez akár tömör válaszként is értelmezhető a már ismertett észrevételező 2009 évi leveleimre, hiszen felkérés szerint az MNV Zrt. majd az én észrevételeimmel is érdemben foglalkozik (eddig nem érdemben foglalkoztak?). Viszont jó hír volt részemre, hogy az „ügyben más szakértők is intéztek megkeresést az MNV Zrt. felé” (talán lehetett volna korábban is.) Tehát már nem vagyok egyedül „megkeresőként”.

Ezzel levelezéseimet 2009-ben befejeztem, a többi már új történet lehet. A recski privatizációs „biznisz” pedig az adófizető állampolgár részére legalábbis szakmailag lényegében „zsákbamacska” maradt.

Megemlítendő még, hogy hivatkozott levelezéseimben hazánk más nyersanyag-
vagyonának privatizációját sem véltem megnyugtatónak az eddigi hiányos publi-

kus információk nyomán. Összesen hatalmas mennyiségekről van szó (I. táblázatban /5/), de értékben is így lehet. Pl. 2005-ben az Országos Ásványvagyon nyilvántartás több mint 3200 ismert lelőhely 30,6 Mrd t földtani és 12,9 Mrd t ipari vagyonát foglalta magában, amely több mint 7300 Mrd Ft nominális gazdasági eredményt (n. g. e.-t) jelent /1/. (n. g. e.: az ipari ásványvagyon mennyiségének a fajlagos árbevétel és a fajlagos ráfordítás különbségével való szorzata, amely nincs diszkontálva.) Figyelembe véve a hazai viszonylag alacsony bányajáradékot is, nagy kérdés, hogy kik e nyersanyagvagyon igazi haszonélvezői.

Dr. Bódi Dezső

d.bodi@freemail.hu

Irodalom

/1/ Bódi D.: A volt Országos Érc- és Ásványbányák 30 éves története és ércbányászata kohász szemmel. BKL Kohászat 2007. 5. sz. 25-30. old.

/2/ Bódi D.: A recski Lahóca bányabeli mikrobiológiai Cu lúgzási kísérletek és eredményei, újabb lehetőségek az Au(Ag) és Cu kinyerésére. BKL Kohászat 1996. 4. sz. 145-151. old.

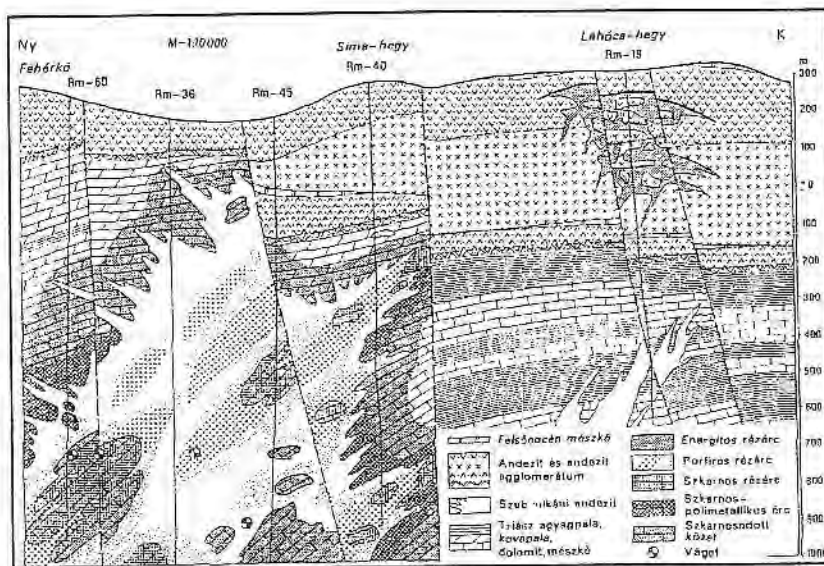
/3/ Bódi D.: A biokohászat múltja és esetleges jövője Magyarországon. „A Mi Múzeumunk” 42. sz. 11-22. old. A Magyar Alumíniumipari Múzeum (Székesfehérvár) Baráti Körének Lapja.

/4/ Fülöp J.: Ásványi nyersanyagok története Magyarországon. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

/5/ <http://www.mbfh.hu/home/html/print...> (2009. 11. 12.)

/6/ Bódi D.: Nagybányai és verespataki próbálkozások tanulságokkal. Hulladéksors 2004. 10. sz. 11-13. old.

/7/ BKL Kohászat 2007. 5. sz. 40. old.

I. ábra: A recski új mélyszerinti szubvulkáni és a régi Lahóca-hegyi rézérclelőhely földtani metszete /4/

/8/ <http://www.rezar.hu/tendencia.aspx>
 /9/ http://www.gyongyos.info/gazdasagi_hirek/recski_ercbanya (2008)
 /10/ <http://heol.hu/heves> (2008)
 /11/ <http://heol.hu/heves/gazdasag> (2009. 10. 13. HEOL)
 Bódi D. levele az MNV Zrt.-nek:
 /12/ kelte 2009. 03. 09. 1-6. old.
 /13/ kelte 2009. 05. 30. 1-11. old.
 /14/ Az MNV Zrt. válaszlevele 2009. 04. 10. 1-3. old.
 /15/ Index 2008. 02. 12.
 /16/ Magyar Narancs online 2008. 08. 28.
 Bódi D. levele a Pénzügyminisztériumnak:
 /17/ kelte 2009. 10. 17. 1-3. old.
 /18/ kelte 2009. 12. 03. 1-3. old.
 A Pénzügyminisztérium válaszlevele:
 /19/ kelte 2009. 11. 11. 1-2. old.
 /20/ kelte 2009. 12. 14. 1. old.

I. táblázat

Magyarország ismert ásványi nyersanyagvagyonának összefoglaló adatai /5/

Nyersanyag	Földtani vagyon 2007. I. 1.	Kitermelhető va- gyon 2007. I. 1.	Földtani vagyon 2008. I. 1.	Kitermelhető va- gyon 2008. I. 1.	Termelés 2006.	Termelés 2007.
	Mit	Mit	Mit	Mit	Mit	Mit
Kőolaj	207,9	19,8	207,0	19,2	0,9	0,84
Földgáz*	5308,7	3356,9	5307,0	3355,3	3,2	2,65
Szén-dioxid gáz*	46,2	32,4	46,14	32,4	0,1	0,11
Feketekőszén	1596,7	1986,2	1596,7	1986,2	-	-
Barnakőszén	3200,8	2244,0	3199,7	2245,5	1,4	1,45
Lignit (kölfejtéses)	5786,6	4381,1	5782,2	4376,8	8,5	8,35
Uránérc	26,8	26,8	26,8	26,8	-	-
Vasérc	43,1	43,6	43,1	43,6	-	-
Bauxit	127,6	82,5	127,0	82,0	0,5	0,5
Ólom-cinkérc	90,8	100,2	90,8	100,2	-	-
Rézérc	781,2	726,5	781,2	726,5	-	-
Nemesfémércek	36,6	36,5	36,6	36,5	-	-
Mangánérc	78,7	52,7	79,6	52,6	0,05	0,05
Ásványbányászati nyersanyagok	3205,0	1005,1	3200,0	1002,4	3,6	3,0
Cement- és més- ipai nyersanyagok	2877,9	1306,2	2872,3	1301,0	5,7	5,5
Építő- és díszítőipari nyersanyagok	4224,0	2368,4	4220,1	2362,7	17,95	13,0
Homok és kavics	7808,7	4680,9	8035,8	4855,0	46,5	34,8
Kerámiaipari nyersanyagok	1862,4	1053,3	1889,8	1074,5	5,2	4,9
Tőzeg, lápföld, lápimész	182,1	110,5	182,0	110,4	0,1	0,1
Magyarország összesen	37491,8	23613,6	37723,8	23789,6	93,7	75,3

*1000 m³ gáz = 1 tonna